

Social- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

9. juni 2021

Ankestyrelsens bidrag til besvarelse af spørgsmål

J.nr. 21-23689

Social- og Ældreministeriet har den 28. maj 2021 bedt Ankestyrelsen udarbejde et svar til besvarelse af tre spørgsmål stillet under samråd i Social- og Ældreudvalget den 27. maj 2021.

Ankestyrelsen
7998 Statsservice

Vores besvarelse er sat ind nedenfor.

Tel +45 3341 1200

1. Generel beskrivelse af Ankestyrelsens samarbejde med de danske ambassader

ast@ast.dk
sikkermail@ast.dk

I Danmark varetager Danish International Adoption (DIA) opgaven med at yde konkret bistand til adopterede, der ønsker kontakt til biologisk slægt i udlandet og søger efter yderligere oplysninger om egen historie (root search). DIA's root search-bistand er beskrevet nærmere under punkt 2.

EAN-nr:
57 98 00 35 48 21

Åbningstid:
man-fre kl. 9.00-15.00

Ankestyrelsen bistår ikke de adopterede med root search¹ og har ikke et samarbejde med de danske repræsentationer i denne sammenhæng.

De danske repræsentationer i udlandet bistår Ankestyrelsen i tilsynet med DIA's formidlingsarbejde. Denne bistand omfatter overvejende hjælp til dialogen med de relevante adoptionsmyndigheder i udlandet, samt assistance i forbindelse med styrelsens tilsynsrejser til de lande, DIA har et aktivt samarbejde med. De danske ambassader i Sri Lanka og i Indien har

¹ Ankestyrelsen er i besiddelse af den tidligere formidlende organisation Terre des Hommes' arkiver og behandler derfor anmodninger om aktindsigt i en international adoptionssag, hvis adoptionen blev gennemført med bistand fra Terre des Hommes.

ligeledes bistået Ankestyrelsen med at skabe kontakt til lokale myndigheder i forbindelse med mistanke om ulovlige forhold. Ankestyrelsen er ikke bekendt med, at de danske repræsentationer systematisk bistår adopterede og adoptivfamilier med root search. For nærmere oplysning om hvilken bistand de danske repræsentationer generelt vil kunne tilbyde adopterede i de 69 lande, der er formidlet børn fra til Danmark siden 1960'erne, henvises til Udenrigsministeriet.

I relation til undersøgelsen af ulovlige forhold i adoptionsformidlingen fra Chile har den danske ambassade i Santiago hjulpet Ankestyrelsen med at komme i dialog med den chilenske centralmyndighed og den strafferetlige efterforskning i Chile.

Styrelsen har ikke været i dialog med hverken den danske ambassade i Santiago eller Udenrigsministeriet om ambassadens muligheder for at tilbyde konkret bistand til de enkelte adopterede om root search i Chile.

Den danske ambassade i Santiago har dog oplyst til Ankestyrelsen, at ambassaden i en periode modtog flere henvendelser fra adopterede i Danmark, som søgte information om, hvor de kunne få hjælp til at opsøge biologisk slægt i Chile. Ambassaden har i disse tilfælde henvist de adopterede til den chilenske centralmyndighed for internationale adoptioner (Sename), som har et program, hvor adopterede kan henvende sig med henblik på at komme i kontakt med deres biologiske familie.

Det bemærkes, at den danske ambassade i Etiopien siden 2016 har videreformidlet opfølgingsrapporter om adopterede fra Etiopien til Danmark til det relevante ministerium i Etiopien. Ankestyrelsen modtager opfølgingsrapporterne fra DIA og sender rapporterne til Udenrigsministeriet. Denne procedure blev indført på baggrund af en konkret aftale mellem de daværende ressortministre i Etiopien og Danmark i 2016. Den danske ambassade i Etiopien er den eneste ambassade som Ankestyrelsen har et samarbejde med angående PAS-relaterede aktiviteter.

2. Hjælp i Chile til adopterede

Aktuelt har Ankestyrelsen kendskab til følgende muligheder for hjælp i Chile til adopterede:

- Sename
Som centralmyndighed for adoption i Chile kan Sename hjælpe med at søge efter biologisk slægt og oplysninger om egen baggrund, når

den adopterede er fyldt 18 år. Den adopterede skal i den forbindelse udfylde en formular med en række oplysninger om adoptionen. Formularen findes på Ankestyrelsens hjemmeside.

- Chilean Adoptees Worldwide (CAW)
CAW er en organisation for adopterede fra Chile over hele verden. Organisationens formål er at hjælpe adopterede fra Chile med at blive genforenet med deres biologiske familier. CAW har et bredt netværk i Chile, herunder et direkte samarbejde med Sename og den strafferetlige efterforskning. Adopterede, som ønsker hjælp fra CAW til at søge efter biologisk slægt, kan anvende en formular, som findes på organisationens hjemmeside. Efter aftale med CAW er der et link til organisationens hjemmeside på Ankestyrelsens hjemmeside.
- Nos Buscamos ("Vi Søger")
Nos Buscamos er en chilensk organisation, hvis mission er at genforene adopterede med deres biologiske familier og at støtte og vejlede adopterede fra Chile. Organisationen arbejder bl.a. med søgen efter biologisk slægt via deres egen DNA-database. Adopterede, som ønsker hjælp fra Nos Buscamos, skal udfylde en formular på organisationens hjemmeside. Der er et link til formularen på Ankestyrelsens hjemmeside.
- Den strafferetlige efterforskning
Som beskrevet i Ankestyrelsens rapport om formidlingen fra Chile til Danmark pågår der aktuelt en strafferetlig efterforskning i Chile. Efterforskningen indbefatter en generel afdækning af ulovligheder forbundet med adoptioner fra Chile og en efterforskning af individuelle sager.

Ankestyrelsen har siden december 2020 været i kontakt med den danske ambassade i Chile, som bistår Ankestyrelsen med at skabe en direkte kontakt til den strafferetlige efterforskning i Chile. I juni 2020 har ambassaden skabt kontakt til en dommer i den strafferetlige efterforskning, som skriftlig vil besvare spørgsmål fra Ankestyrelsen, herunder hvor mange danske sager, der på nuværende tidspunkt indgår i efterforskningen.

En adopteret, der allerede har en sag ved den strafferetlige efterforskning, kan henvende sig direkte til den strafferetlige efterforskning for at få oplysninger om sagen. På Ankestyrelsens hjemmeside findes kontaktinformation.

Adopterede, som vil klage over deres adoptionssag til den strafferetlige efterforskning, skal udfylde en formular, som bl.a. findes på Ankestyrelsens hjemmeside.

Så vidt Ankestyrelsen er orienteret, fungerer efterforskningen på den måde, at adopterede og biologiske forældre kan indgive en officiel klage til den strafferetlige efterforskning med henvisning til sagsnummeret 1044-2018 (som er den strafferetlige efterforsknings generelle sag til henvendelserne). Den strafferetlige efterforskning forsøger derefter at matche henvendelserne og indsamle oplysninger om involverede aktører med henblik på et eventuelt strafferetligt efterspil.

Den strafferetlige efterforskning behandler, så vidt Ankestyrelsen er orienteret, alle klager. Der kan dog gå op mod to år fra den strafferetlige efterforskning modtager en klage, til efterforskningen sættes i gang. Det skyldes et stort antal henvendelser.

Mulighederne for hjælp i Chile er beskrevet på Ankestyrelsens hjemmeside. I de konkrete henvendelser fra adopterede fra Chile, som Ankestyrelsen har behandlet, har vi henvist til de ovennævnte muligheder.

Hvis Ankestyrelsen bliver bekendt med yderligere informationer om de adopteredes muligheder for at få hjælp i Chile, opdateres hjemmesiden, så de nyeste oplysninger er tilgængelige.

Bistand fra DIA

DIA yder rådgivning og vejledning til de adopterede og deres familier, der ønsker at søge efter oplysninger om den adopteredes baggrund og historie (root search).

DIA følger op på mulighederne for og udviklingen af root search i udlandet i deres løbende samarbejde med afgiverlandene og fungerer som bindeled til myndigheder og børnehjem i afgiverlandet, samt i Danmark til andre familiegrupper, landegrupper og de øvrige rådgivningstilbud i kommunalt og statsligt regi. DIA afholder ligeledes løbende landetræf for adopterede og familier, der har adopteret fra de enkelte afgiverlande.

DIA's tilbud kan opdeles i fem hovedkategorier:

- 1) Aktindsigt i egen sag
- 2) Søgen efter yderligere oplysninger

- 3) Kontaktetablering (adoptivfamilien, som ønsker kontakt med barnets biologiske familie eller eventuelle plejefamilie, eller den adopterede, der på egen hånd ønsker at etablere kontakt, samt biologiske familiemedlemmer, der ønsker kontakt til den adopterede, eller adoptivfamilier, der har adopteret et eller flere børn med biologiske søskende i en anden adoptivfamilie).
- 4) Tilbagerejser (rådgivning før, under og efter til den adopterede eller adoptivfamilien, herunder specifikke oplysninger om det konkrete land og eventuelt det enkelte børnehjem, kontaktoplysninger på personer, der vil kunne bistå den adopterede eller adoptivfamilien i udlandet, samt rådgivning om de menneskelige overvejelser bag et eventuelt ønske om personlig kontakt til biologisk slægt).
- 5) Andet (eksempelvis adopterede, der ønsker at undersøge mulighederne for at komme i praktik på det børnehjem, hvor den adopterede opholdt sig inden adoptionen).

DIA er forpligtet til at yde root search til adopterede og adoptivfamilier, hvis adoptionen er gennemført med bistand fra DIA, AC Børnehjælp, DanAdopt eller Glemte Børn. Det fremgår af akkrediteringsvilkårene for DIA's virksomhed, at DIA skal sikre, at oplysningerne om den adopteredes baggrund er tilgængelige. DIA er også forpligtet til at yde den nødvendige bistand til adopterede og adoptivfamilier, herunder bistand til at opnå oplysninger og kontakt til den udenlandske samarbejdspart, der har formidlet adoptionen.

Bistand i Ankestyrelsen

Ankestyrelsen gør på sin hjemmeside opmærksom på, at adopterede fra Chile kan rette henvendelse til styrelsen og søge individuel bistand ved mistanke om ulovlig adfærd samt søge om PAS-rådgivning.

De adopterede, der beder Ankestyrelsen undersøge, om der er begået ulovlige forhold i forbindelse med deres adoption, får en individuel tilbagemelding fra styrelsen. Ankestyrelsen sammenholder oplysningerne i den konkrete sag med de generelle oplysninger, der er tilvejebragt i styrelsens afdækning af den danske adoptionsformidling fra Chile.

Styrelsen beskriver oplysningerne om det konkrete adoptionsforløb og foretager en vurdering af disse oplysninger. Den adopterede modtager herudover en kopi af de akter, styrelsen er i besiddelse af om den konkrete adoption. Styrelsen vejleder også om muligheden for at kontakte den strafferetlige efterforskning i Chile, hvis den adopterede ønsker en nærmere afklaring af eventuelle ulovlige forhold i adoptionsforløbet.

Ankestyrelsen har også til opgave at tilbyde individuel PAS-rådgivning og gruppeforløb til voksne adopterede. Voksne adopterede har mulighed for at ansøge Ankestyrelsen om PAS-rådgivning. Der bevilges i udgangspunktet otte timers rådgivning. Den adopterede skal selv betale 100 kr. pr. time men får resten betalt af Ankestyrelsens bevilling til PAS. Styrelsen tilbyder også PAS-rådgivning i grupper for voksne adopterede. Et gruppeforløb består af op til 15 møder á 3-4 timer med omkring otte deltagere.

3. Redegørelse om forløbet for Civilretsdirektoratets behandling i 1999 af en henvendelse fra den chilenske ambassade i Danmark

Af det arkivmateriale, som er gennemgået i forbindelse med Ankestyrelsens afdækning af adoptionsformidlingen fra Chile, ses det, at Civilretsdirektoratet den 13. august 1999 modtog en henvendelse fra det chilenske parlament via den chilenske ambassade i Danmark. Henvendelsen blev også sendt til AC Børnehjælp.

I henvendelsen bad den chilenske ambassade om at få oplysninger om børn adopteret til Danmark i årene 1973 til 1980. Ambassaden bad specifikt om navnene på 12 chilenske børn, som ankom til Danmark i 1978. Ambassaden konkretiserede, at de 12 børn ankom til Danmark sammen med et konkret chilensk barn, hvis sag var velkendt i Chile.

Civilretsdirektoratets sag om henvendelsen (j.nr. 99-602-23) indeholder følgende akter:

- Henvendelsen fra den chilenske ambassade
- Interne notatark
- Uddrag fra den daværende offentlighedslov og betænkning fra 1996 om implementeringen af Haagerkonventionen om internationale adoptioner
- Høringssvar fra AC Børnehjælp
- Notat fra Civildirektoratets samtale med Udenrigsministeriet.

Civilretsdirektoratets overvejelser

Det fremgår ikke af henvendelsen fra den chilenske ambassade, hvorfor de chilenske myndigheder ønskede oplysningerne om de 12 chilenske adoptivbørn. Men det fremgår af et internt notat på sagen, at Civilretsdirektoratet antog, at det havde noget med "børnetrafik" at gøre.

Det fremgår af interne notater i sagen, at Civilretsdirektoratet overvejede at rette henvendelse til den chilenske ambassade for at få yderligere oplysninger om baggrunden for henvendelsen fra det chilenske parlament. Det fremgår dog ikke af sagen, om der herpå blev rettet henvendelse til den chilenske ambassade eller andre myndigheder i Chile.

Af interne notater på sagen fremgår det, at Civilretsdirektoratet overvejede, om navnene på de 12 adopterede burde blive udleveret til det chilenske parlament. Af de interne notater fremgår det, at Civilretsdirektoratet overvejede, hvilke konkrete forhold der talte for eller imod, at de udbedte oplysninger om de 12 adopterede kunne eller burde udleveres.

Overvejelserne var, ifølge de interne notater, knyttet til både en adoptionsretlig problemstilling og en udenrigspolitisk problemstilling.

Det fremgår af interne notater, at det var Civilretsdirektoratets vurdering, at der ifølge de danske regler ikke var et adoptionsretligt krav om, at Civilretsdirektoratet skulle udlevere navnene på de 12 adopterede til det chilenske parlament.

Det fremgår, af de interne notater i sagen, at aktindsigt på daværende tidspunkt blev behandlet efter offentlighedslovens § 4, stk.1. Her var udgangspunktet at "enhver" kan bede om aktindsigt, hvilket ifølge den kommenterede offentlighedslov også omfattede udenlandske myndigheder. Civilretsdirektoratet mente, at identifikation af enkeltpersoner ikke ville være afgørende for udleveringen af oplysningerne (ifølge § 4, stk.3). Da de chilenske myndigheder bad om aktindsigt i private oplysninger, som var undtaget for aktindsigt i følge offentlighedslovens § 12, stk.1, nr.1, var det Civilretsdirektoratets vurdering, at den chilenske ambassade ikke havde et krav på aktindsigt efter offentlighedsloven.

Det fremgår ligeledes af de interne notater i sagen, at Civilretsdirektoratet læste bestemmelserne i Haagerkonventionen om international adoption således, at konventionen ikke indeholder en specifik forpligtigelse til at udlevere oplysninger om adoptivbørn efter adoptionen. Her henviser Civilretsdirektoratet til art. 7, 8 og 9 i konventionen.

Det fremgår af sagen, at Civilretsdirektoratet gennemgik de interne notater på en række konkrete sager fra Chile i årene 1983 til 1995, hvori der forelå en chilensk retskendelse om værgemål og fødselsattest, som

Civilretsdirektoratet sidestillede med et dansk samtykke til adoption. Det ses ikke af sagen, om de gennemgåede sager er fra perioden 1973-1982. Det fremgår dog, at Civilretsdirektoratet bad AC Børnehjælp sende en liste med navnene på de 12 adopterede, som den chilenske henvendelse vedrørte, så det ville være muligt at rekvirere sagerne på Rigsarkivet eller hos AC Børnehjælp. Listen med navnene på de adopterede modtog Civilretsdirektoratet fra AC Børnehjælp i forbindelse med høringssvaret. Det ses dog ikke af sagen, om Civilretsdirektoratet rekvirerede sagerne fra Rigsarkivet eller fra AC Børnehjælp.

Udenrigsministeriets vurdering

Civilretsdirektoratet rettede i sin behandling af sagen blandt andet henvendelse til det danske Udenrigsministerium.

Det fremgår af et notat på sagen, at Civilretsdirektoratet den 25. august 1999 spurgte Udenrigsministeriet mundtligt, om Udenrigsministeriet kendte noget til sagen, herunder baggrunden for at det chilenske parlament ønskede at få udleveret navnene på de 12 adopterede.

Udenrigsministeriet oplyste mundtligt, at de ikke kendte til sagen. Udenrigsministeriet oplyste desuden, at ministeriet generelt ikke udleverede oplysninger om personer bosiddende i Danmark til udenlandske myndigheder. Hvis en udenlandsk ambassade rettede henvendelse til ministeriet for at få udleveret en adresse på en person bosiddende i Danmark, var Udenrigsministeriet således ikke behjælpelig. Udenrigsministeriet oplyste i sådanne tilfælde evt. at den pågældende ambassade kunne rette henvendelse til det danske Folkeregister.

Udenrigsministeriet oplyste yderligere, at det var ministeriets klare opfattelse, at Civilretsdirektoratet ikke burde oplyse navnene på børnene.

Oplysninger fra AC Børnehjælp

Af de interne notater i sagen fremgår det, at AC Børnehjælp ved modtagelse af henvendelsen fra den chilenske ambassade var indstillet på at udlevere oplysningerne. AC Børnehjælp havde dog henvendt sig til Civilretsdirektoratet, da de var i tvivl om, hvorvidt dette var problematisk.

Det fremgår af de interne notater, at Civilretsdirektoratet den 26. august 1999 telefonisk oplyste til AC Børnehjælp, at organisationen indtil videre burde undlade at oplyse navnene, og at Civilretsdirektoratet ville tage stilling til, om oplysningerne skulle udleveres. AC Børnehjælp oplyste

endvidere, at en voksen adopteret fra Chile til Danmark havde rettet henvendelse til AC Børnehjælp, da den adopterede var blevet kontaktet af en journalist, som var interesseret i den adopteredes adoptionssag og rygterne om børnehandel i Chile i 1980'erne. Det fremgår ikke af sagen, om det var tale om en dansk eller udenlandsk journalist. AC Børnehjælp havde fundet adoptionssagen, og der var ifølge AC Børnehjælp intet odiøst i sagen, hvilket både journalisten og den adopterede var blevet oplyst om.

Herefter bad Civilretsdirektoratet i en skriftlig høring til AC Børnehjælp den 30. august 1999 om organisationens bemærkninger til henvendelsen fra den chilenske ambassade.

AC Børnehjælp oplyste den 27. september 1999, at organisationen hjemtog i alt fire børn i 1978 sammen med det konkrete barn i henvendelsen, og ikke 12 børn som anført i brevet fra den chilenske ambassade.

AC Børnehjælp oplyste blandt andet også om en konkret adoptionssag fra 1978, der var beskrevet i en artikel fra et lokalt dagblad i Danmark fra 1998. Artiklen beskrev den konkrete adoptionssag fra Chile i 1978, som var nævnt i brevet fra den chilenske ambassade. I den chilenske adoptionssag havde den biologiske mor, ifølge artiklen, haft sine tre børn anbragt på Casa Nacional del Niño. Da den biologiske mor på et senere tidspunkt henvendte sig til børnehjemmet, var det yngste barn ikke længere på børnehjemmet. Den biologiske mor havde, ifølge artiklen, oplyst, at hun ikke vidste, at barnet var blevet bortadopteret internationalt. Hun mente derfor, at barnet var blevet stjålet. Denne sag var identisk med den sag, som den chilenske ambassade nævnte specifikt i brevet til Civilretsdirektoratet.

AC Børnehjælp medsendte i høringssvaret en kopi af den pågældende artikel fra 1998. Det fremgår af en håndskrevet notits på selve kopien, at AC Børnehjælp var trykke ved deres samarbejdspart i Chile, der i 1999 var den chilenske centralmyndighed Sename. Det bemærkes, at samarbejdet med Chile i 1999 stadig eksisterede formelt set, men at der ikke var en aktiv formidling på dette tidspunkt. Den sidste adoption fra Chile til Danmark fandt sted i 1995.

Civilretsdirektoratets endelige overvejelser

Af de interne notater fremgår, at Civilretsdirektoratet efter den 6. oktober 1999 besluttede ikke at udlevere oplysningerne til det chilenske

parlament. Beslutningen var særligt begrundet i offentlighedsloven og vejledningen fra Udenrigsministeriet.

Af sagen fremgår det ikke, om Civilretsdirektoratet sendte et svar til den chilenske ambassade. Der foreligger ikke en skriftlig besvarelse på sagen, ligesom der heller ikke findes notater om en eventuel mundtlig tilbagemelding.

Det fremgår ikke af sagens akter, om Civilretsdirektoratet overvejede at kontakte de adopterede for at oplyse dem om henvendelsen fra den chilenske ambassade.

Ankestyrelsens behandling af oplysningerne i sagen fra 1999

Ankestyrelsen blev i 2020-2021 bekendt med sagen fra 1999 i forbindelse med gennemgangen af de danske tilsynsmyndigheders generelle sager om Chile i 1970'erne og 1980'erne.

I rapporten om Chile-undersøgelsen gengiver styrelsen oplysningerne fra sagen i 1999 og konstaterer, at det ikke fremgår af de gennemgåede sagsakter, at disse oplysninger gav anledning til tilsynsmæssige reaktioner.

Styrelsen skriver i rapporten, at i lyset af den viden, der i dag er tilvejebragt om det chilenske adoptionssystem fra 1978-1988, og de retningslinjer, der i dag er fastsat for tilsynet med den formidlende organisation, ville henvendelsen fra 1999 med de nugældende rammer for tilsynet med den internationale adoptionsformidling have ført til en reaktion fra Ankestyrelsen som tilsynsmyndighed. Styrelsen peger i rapporten også på, at tilsynet med international adoption imidlertid var af en anden karakter i 1999, ligesom rammerne for tilsynet var anderledes.

De danske myndigheders ansvar og ageren har ikke været en del af Ankestyrelsens afdækning i forbindelse med rapporten om mistanke om ulovlige forhold i adoptioner fra Chile til Danmark. Ankestyrelsen har i overensstemmelse med de gældende retningslinjer for håndtering af mistanke om ulovlige forhold i internationale adoptionssager derfor alene beskrevet faktuelle oplysninger om de danske myndigheders viden og ageren.

I forbindelse med Ankestyrelsens generelle afdækning af adoptionsformidlingen fra Chile til Danmark har styrelsen indsamlet viden om adoptionsformidlingen fra Chile i bred forstand.

Som det fremgår af rapporten, inkluderer denne vidensindsamling en gennemgang af de danske adoptionsmyndigheders generelle sager om formidlingen fra Chile i 1970'erne og 1980'erne. De daværende adoptionsmyndigheder var Justitsministeriet, Adoptionsnævnet og de tidligere statsamter og amter. Oplysninger om AC Børnehjælp er tilvejebragt via arkiver i Danish International Adoption (DIA). Derudover er oplysninger fra de chilenske myndigheders egne undersøgelser, der har været tilgængelige, og oplysninger fra andre centralmyndigheder og internationale organisationer inddraget i gennemgangen.

De oplysninger om adoptionsmyndighedernes viden og ageren på oplysninger om mistanker om ulovlige forhold i adoptioner fra Chile til Danmark, som er gengivet i rapporten, fremgår af generelle sager fra Ankestyrelsens arkiver og Rigsarkivet. Det bemærkes, at disse generelle sager er indhentet fra fysiske arkiver via fysiske journaloversigter. Arkiverne har i perioden været i forskellige myndigheders varetægt, og med de begrænsede søgemuligheder, der er til rådighed, kan det ikke udelukkes, at der findes andre sager, der kunne have betydning.

Venlig hilsen

Merete Pantmann